

Asia

Komission ehdotus neuvoston asetuksen (EU) 369/2016 muuttamiseksi hätätilanteen tuen antamisesta unionin sisällä COVID-19-tilanteessa

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 2.4.2020 ehdotuksen neuvoston asetukseksi hätäavun antamisesta unionin sisällä (COM(2020) 175 final). Neuvoston asetuksella otettaisiin käyttöön asetuksen (EU) 2016/369 mukainen hätätilanteiden tukiväline ja muutettaisiin viimeksi mainitun asetuksen säännöksiä COVID-19 -epidemiaan liittyen.

Komission ehdotus liittyy komission ehdotukseen EU:n lisätalousarvioksi nro 2/2020 (COM(2020) 170 final) sekä siihen liittyviin säädös- ja päätösehdotuksiin (COM (2020) 171, 172 ja 174 final). Valtiovarainministeriö antaa edellä mainituista lisätalousarvioon 2/2020 liittyvistä ehdotuksista erillisen E-kirjeen eduskunnalle.

Komission antamaa toimenpidepakettia käsitellään EU:ssa erittäin kiireellisenä. Komissio esitteli ehdotukset Coreperissa 3.4. Budjettikomitea käsittelee asiaa kokouksessaan 6.4. Puheenjohtajalta saatujen aikataulutietojen mukaan Coreper 8.4. alustavasti hyväksyisi komission ehdotukset, päättäisi 8 viikon määräajan lyhentämisestä ja käynnistäisi kirjallisen menettelyn neuvoston kannan vahvistamiseksi. Neuvoston kirjallinen menettely päättyisi 14.4. Euroopan parlamentti äänestäisi ja hyväksyisi ehdotukset suoraan täysistunnossaan 16.4.

Suomen kanta

Valtioneuvosto ehdottaa, että Suomi voisi hyväksyä komission esittämän neuvoston asetuksen hätäavun antamisesta unionin sisällä.

Mikäli ehdotuksen sisältö muuttuisi neuvoston käsittelyssä, poikkeuksellisten käsittelyolosuhteiden ja kiireellisuuden johdosta valtioneuvosto arvioisi ja voisi hyväksyä muutoksia ottaen huomioon Suomen kokonaisuus.

Pääasiallinen sisältö

Ehdotuksen taustalla on COVID-19 pandemian vakava tilanne Euroopassa. Komissio antoi asetusehdotuksen hätäavun antamisesta unionin sisällä COVID-19-epidemian johdosta 2.4.2020. COVID-19 -tilanteen johdosta otettaisiin käyttöön neuvoston asetuksen (EU) 2016/369 (ESI) mukainen hätätilanteen tuki kahdeksi vuodeksi (1.2.2020–31.1.2022). Uudessa ehdotuksessa asetuksen artikkelit 3 ja 4 on muutettu vastaamaan paremmin COVID-19-tilanteen tarpeita. Tehokkaat toimet kohdennetaan erityisesti jäsenmaiden terveydenhuoltojärjestelmien tukemiseksi. EU-tason mahdollisia toimia on kuvattu asetusehdotuksen liitteessä 1. Listan osalta todetaan, että se ei ole tyhjentävä. Konkreettiset toimet riippuvat jäsenvaltioiden tarpeista. Tavoitteena on antaa kohdennettua tukea jäsenvaltioille ja alueille, joihin kriisi on vaikuttanut eniten.

Neuvoston aiempi ESI-asetus (EU) 2016/369

Asetuksella ((EU) 2016/369) luotiin unionille mahdollisuus rahoittaa EU:n sisällä tehtäviä humanitaarisia hätäapuoperaatioita meneillään olevissa tai potentiaalisissa ihmisen tai luonnon aiheuttamissa hätätilanteissa, joilla on poikkeuksellisen laajuutensa tai vaikutustensa vuoksi vakavia ja laaja-alaisia humanitaarisia seurauksia. Asetus liittyi erityisesti maahanmuuttokriisiin kyseisenä ajankohtana. Tavoitteena oli kuitenkin luoda yleinen puitetyökalu, jota voidaan käyttää jatkossakin sellaisten jäsenmaiden auttamiseen, jotka ovat vakavien hätätilanteiden (ydin- tai kemikaalionnettomuudet, terrorismi, kyberhyökkäykset, epidemiat) seurauksena ajautuneet tilanteeseen, jossa jäsenmaan omat voimavarat eivät riitä humanitaaristen tarpeiden täyttämiseen.

COVID-19 -epidemian johdosta annettava hätätilanteen tuki

Komissio arvioi, että jo toteutetut pelastuspalvelumekanismin/rescEU-ohjelman vahvistaminen, kohdennettu investointialoite sekä Euroopan rakennerahaston, investointirahaston ja muiden instrumenttien tukitoimet eivät ole yksin ole riittävät COVID-19 -tilanteen lievittämiseksi jäsenmaissa. Komission näkemyksen mukaan pandemiatilanteessa tarvitaan tehokkaampaa vastetta, minkä vuoksi komissio ehdottaa, että aktivoidaan hätätilanteiden tuki.

Mahdollisia komission toimia ovat muun muassa:

- tuetaan taloudellisesti ja koordinoidaan kiireellisiä tarpeita,
- tuetaan hankinnoissa; komissio voi ostaa suoraan tai tukea yhteishankintoja,
- tuetaan lääkintätarvikkeiden kuten hengityssuojaimien ja –koneiden tuontia, kuljetusta ja jakelua keskittyen pahiten kärsineisiin alueisiin,
- avustetaan potilaiden kuljettamisessa rajojen yli sairaaloihin, joissa on kapasiteettia,
- tuetaan siirrettävien kenttäsairaaloiden rakentamista ja
- tehostetaan lääkkeiden ja testausmenetelmien nopeaa kehittämistä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 122 (1) artikla.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Komission antamaa pakettia, joka sisältää ehdotuksen hätätilanteiden tukivälineen käyttöönotosta, lisätalousarvioehdotuksen 2/2020 sekä näihin liittyvät ehdotukset, käsitellään Euroopan parlamentissa kiireellisenä. Euroopan parlamentti äänestäisi sen hyväksymisestä suoraan täysistunnossaan 16.4.

Kansallinen valmistelu

Jaosto (EU33), kirjallinen menettely 5. -6.4.2020

Eduskuntakäsittely

Komission 2.4. antamat esitykset saatetaan kiireellisinä eduskunnan käsiteltäväksi perustuslain 97 §:n mukaisella selvityksellä (E-kirje). Kyse on poikkeusmenettelystä, jossa perustuslain 96 §:n mukaisesta asiasta (U-asia) toimitetaan asian kiireellisyyden vuoksi perustuslain 97 §:n mukainen E-kirje. Asian käsittelyaikataulu unionissa on erittäin kiireellinen, eikä kansallinen käsittely perustuslain 96 §:n mukaisessa menettelyssä olisi käytännössä mahdollista ennen kuin komission esitykset etenevät tosiasiallisesti päätettäviksi neuvostossa. Eduskunnalle toimitetaan lisäksi mahdollisimman pian perustuslain 96 §:n mukainen U-kirjelmä.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Komission ehdotuksella ei ole vaikutusta kansalliseen lainsäädäntöön tai Ahvenanmaan asemaan.

Taloudelliset vaikutukset

Komission asetusehdotuksen mukaan EU:n hätätilanteen tukivälineen rahoitus olisi sitoumuksina 2,7 mrd. euroa.

Asetusehdotukseen liittyy komission EU:n lisätalousarvioesitys nro 2/2020. Sen sisältöä on selostettu tarkemmin valtiovarainministeriön E-kirjeessä.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijätrescEU

Uudistettu päätös unionin pelastuspalvelumekanismipäätöksen (EU/1313/2013) muuttamisesta (2019/420) astui voimaan 21.3.2019. Pelastuspalvelumekanismiin yhteyteen luotiin EU-tason rescEU-valmiudet kansainväliseen avunantoon ylityspääsemättömissä tilanteissa, joissa olemassa olevat kansalliset kapasiteetit ja Euroopan pelastuspalvelureserviin sidotut valmiudet eivät ole riittäviä varmistamaan tehokasta avunantoa vakavissa jäsenmaita kohtaavissa onnettomuustilanteissa. COVID-19 -tilanteessa kehitetään erityisesti lääkinnälliseen varmuusvarastointiin (mm. suojavarusteet) liittyviä rescEU-valmiuksia, jotka olisivat jäsenvaltioiden isännöimiä ja komission osarahoittamia (80-90%/100%).

Asiakirjat

COM(2020) 175 FINAL 2020/0056 (NLE)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Sari Vuorinen, STM/KVY, sari.vuorinen@stm.fi, p. 02951 63049, 050 472 7086

Veera Parko, SM/PEO, veera.parko@intermin.fi, p. 0295 488 442

Claus Jerker Lindroos, UM/KEO-70, claus.lindroos@formin.fi, p. 0295 351 234, 040 132 1416

Anna Hyvärinen, VM/BO/EUY, anna.hyvarinen@vm.fi; p. 02955 30405

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Asiasanat	kansanterveys, pelastuspalvelu, taloudellinen apu, talousarviot, tartuntataudit, terveydenhuolto, terveydensuojelu, humanitaarinen apu, koronavirukset
Hoitaa	SM, STM, UM, VM
Tiedoksi	EUE, LIIVI, LVM, MMM, OKM, PLM, TEM, VNK, VTV
